

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Szerző:

Nádor Jenő

Cím:

Rökölgatás Jókai Mór özvegy

Idő

"1924"

Forrás:

Arx Újság

Személy

Bjn

(Hely)

1924. 7. 6.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Látogatás Jókai Mór özvegyénél.

Misem történik Jókai századik születésnapjának méltó megünneplésére. — A nagy regényírónak még mindig nincs siremléke. — A ház, ahol Jókai utóljára lakott.

Országos gyűjtést indítanak az újságírók Jókai siremlékére.

Félesztendő mulva, pontosan 1925 február 18-án száz esztendeje lesz, hogy megszületett a legnagyobb magyar regényíró, Jókai Mór. Egy esztendeje, hogy ez a megsanyargatott, félreismert ország a világirodalom első lírikusának, Petőfi Sándornak centennáriumát ülte meg és most Európa újra egy magyar zseni ünneplésétől lesz hangos, ha ugyan a magyar hivatalos és irodalmi világ vállalkozik a nagyok emléke iránt való tiszteletadás kötelességének teljesítésére. Semmilyen propaganda nem lehet olyan hatásos, mint a világszerte ismert magyar zseni ünneplése.

Száz esztendővel a születése, husz évvel a halála után a kerepesi-úti temetőben már művészfarafta márvány emlékmű kell hogy hirdesse annak az emléket, akinek csak a periférián jutott egy utca, hogy nevét viselje s a legsunyább helyet adták hátterül a szobra mögött. Mert Jókai Mór sírját még ma is csak egyszerű fakereszt jelzi. A hálás utókor nem tudott örök pihetőhelyére emlékművet állítani.

(Aki örökké él...)

Husz esztendeje, hogy a nemzet utolsó útjára kísérte a költőt. Ami diszt és megbecsülést az élők a holt-nak nyujtani tudnak, megadták neki végtisztességén. A nemzet halottjának deklarálták, a Múzeumból temették, politikai nagyságok, irodalmi kiválóságok, társadalmi előkelőségek bucsuztatták. A főváros népe, a vidék gyászbororult küldöttségei állottak sorfalat, amikor kikisérték nyugvóhelyére, de azért mégsem halt meg. Örök életet biztosított magának munkáival. Minden olvasó ember Jókai munkáin okul és szórakozik ma is, fantáziájának dúz virágai, regényeinek lendülete, stílusának ragyogó disze még a mai kor gyermekeit is elbűvöli.

Halála után is újabb kiadásai jelentek meg munkáinak. S amíg a könyvkiadás nem volt százmilliókat igénylő vállalkozás, egyre-másra kerültek új köntösben napvilágra regényei. Csak a gazdasági elnyomorodás, vetett gátat a hatalmasabb Jókai-kultusznak. Ma már ritka példányok a könyvkereskedésekben is a Jókai-regények. Összes munkáinak egységes kiadása már alig kapható. A költő ma éppen olyan népszerű, mint volt életében. Vagy még népszerűbb, mért most is olvassák és olvasni fogják a tömegek akkor is, amikor halálának százéves évfordulójához érnek el. Jókai ma is él, él a nemzet lelkében, annak ellenére, hogy a vezérek, akiknek kötelessége volna emlékezni és hódolni nagyságának, megfélekednek róla.

(Jókai özvegye.)

Ha a hivatalos világ nem is emlékezik reá, ha számára nem csinálnak múzeumot, van egy ház és van egy asszony, aki egyedül az ő emlékének él.

Jókai Mór utolsó esztendei nem a legharmonikusabban teltek el. Most talán meg lehet már minden kegyelet-sértés nélkül állapítani. Gáncs és megszólás érte, amiért öreg ember létre szerelemre lobbant egy olyan nő iránt, amilyent lelkében ideálnak alakított meg. A nagy író, az emberi kicsinyességek fölött toronymagasságra álló költő nem törődött különbséggel, társadalmi állással, semmire se hallgatott, csak a szíve szavára, az érzelmi parancsára.

S amikor felszínes sajnálkozás, leszólás és ál-sajnálkozás érte, akkor, hetvenöt éves korában újra élte fiatal-ságának mézes korszakát. Töltötte magát pletykán, rossz-akaraton és megszóláson, szerelmének és munkájának él.

De nemcsak az ő lelki nagysága előtt kell meghajolni, hanem annak az asszonynak mártírsága előtt is le kell borulni, aki a gáncsvetések és szóbeszéddek ellenére is kitartott nagynévű férje mellett s amióta virágzó fiatal-ságá-

ban magára forította az özvegyi gyászfátylat, nem élt egyébként, mint az ura emlékének.

Jókai Mór második felesége, Nagy Bella, akit 1899. októberében vett feleségül, a költő halála óta szigorú elvonultságban él. Az Akadémia-utca 5. számú házban a negyedik emeleten lakik fivérével, Nagy Lajos dr. ügyvéddel. A lakás ajtaján egyszerű kis tábla hirdeti a lakót, csak ennyi az írás:

Jókai Mórné

Bejelentés után kerülhet csak be az ember az özvegy elé, mert mostanában betegeskedik és fivére rajongó szeretetében félti, óvja minden izgalomtól. A lakás belseje múzeumnak is beillik. Nemes egyszerűség a karaktere a berendezésnek, de minden a költőre emlékeztet. Képek, felírások, oklevelek, butorok, könyvek, minden Jókai Mór emléket hirdeti. Jókainé Nagy Bella életét, fiatal-ságát áldozta a költőnek s most is minden gondolatát, érzését a halhatatlan tölti be, nem akar beszélni s emlékeit nem kívánja nyilvánosságra hozni, nehogy elebe vágjon a centennárium ünnepélyességének. Nem akar kezdeményezője lenni semminek s nem kockáztatja meg, hogy beavatkozásával bárkit is befolyásoljon a nemzet nagyjának ünneplésében. Magának, akit elsősorban kellene érintenie az ünneplésnek, a legpasszívabb szerepet szánta: Még ennél is szerényebb, beéri azzal a szereppel, amit kiosztanak reá.

A hivatalos világ, az állam és tudomány első képviselői, ha nem is mozognak még, kis helységek, vidéki irodalmi körök már érdeklődnek, kérdéseket intéznek az özvegyhez a centennárium megülése felől.

De az özvegy semmit nem tesz. Türelemmel várja, hogy az arra illetékesek mégis megtalálják hangjukat és felfedezik, hogy mivel tartoznak Jókai Mór emlékének. S ha neki is adnak szerepet, akkor majd megszólal és

közi a nyilvánossággal, amit tudnia kell a nemzetnek legnagyobb fiáról.

(Jókai utolsó lakása.)

Az Erzsébet-köruton, a Dob-utca sarkán levő háznak kapuja felett, ott ahol a Kör-kávéház van, aranyos betűk hirdetik: *Jókai-udvar*. Kevesen tudják az okát, miért nevezték el a nagy mesemondóról a házat. A hatalmas épület második emeletén a 16. számú lakás volt Jókai Mór életének utolsó öt esztendejében otthona. A házmesterkönyvben ott vannak a pontos adatok:

II. em. 16. Jókai Mór, író, beköltözött 1899 november 1., 1904 V. 6. meghalt.

Semmi nem hirdeti, hogy a költő öt esztendeig, második házasságától haláláig ott lakott. *Még egy márványtábla sem jutott a ház falába*. Rengeteg ember fordul meg a házban s csak legkevesebbre tudja, hogy ugyanazokat a lépcsőket taposta a nagy regényíró.

A házban már csak a házmesternő emlékezik reá. Gróza Gábornénak hívják, sógorasszonya Gróza Péternek, Románia nemzeti miniszterének.

— Akkor még kislány voltam — beszéli, — amikor Jókai méltóságos ur ideköltözött. Hét szobája volt. Három az Erzsébet-körutra nyílt, egy tizenhat méter hosszú szoba a Dob-utcára nézett, három szoba pedig a Valeró-utca frontján volt. A nagyterem volt a dolgozószobája. A falak mentén olyanféle alkotmány húzódott, mint a jászol. Lapja volt és azon tengersok könyv sorakozott. A közepén egy nagy hosszú asztal, olyan, mint a terem. Ez is tele volt könyvekkel, meg írományokkal. A jászol közepén, a *fallal szemben kis íróasztal állott, ezen dolgozott*. Testvéreimmel minden nap felmentünk a méltóságos urhoz. *Szelíd, jószágos ember volt. Nagyon szerette a gyerekeket*. Engem sokszor megcirógatott, a kontyomat is meghuzgálta. A falak tele voltak babérkoszorúkkal. Sokszor elbeszélte, hogy melyiket hol kapta. Többször leoldotta a szallagokat a koszorúkról és nekem adta. Egy szép borkötéses könyvet is kaptam tőle, de elvitték tőlem. *Nem sokat beszélt, de szerette hallani, ha mi csacsogtunk*. A feleségének testvérei akkor még kis gyerekek voltak, szintén ott voltak. A legkisebb fiu mindig elszavalta neki a Talpra magyar-t. Félőráig lehetünk a szobájában, azután megelégette a játszadozásunkat és elküldött bennünket.

— Emlékszem jól reá, nagyon boldog volt. *Nagyon*

szerette a feleségét és a méltóságos asszony is őt. Sokat voltak együtt magukba, vendéget ritkán kaptak. Hazuról keveset voltak el távol. Tavasszal a svábhegyi villából lehozták a gyümölcsfák virágzó ágait, hogy itt illatozzanak a lakásban. Olyanok voltak a szobák ilyenkor, mint a virágos kert.

— Amikor a méltóságos ur meghalt, a felesége felmondotta a lakást, mert túl nagy volt a számára. *Eleinte még keresték a méltóságos urat, most már rég senki sem*. Halála után eljöttek urak és elkértek mindent, ami rá emlékeztetett és elvitték. Még a bejelentő lapját is elvitték a mi jószágos urunknak.

Ezt tudja a házmesternő a nagy íróról. Akkor még serdülő lány volt, most javakorabeli asszony.

Fenn a második emeleten semmi sem emlékeztet a nagy íróra. Jókai hétszobás lakásából két kisebb lakást csináltak, az egyikben dr. *Székelyné* lakik, a másikban *Ungár* dr. sebészorvos. Abban a szobában, az Erzsébet-körutra és a Dob-utcára néznek az ablakok, ahol Jókai kilehelte nemes lelkét, most Ungár dr. *rendelje van*. A sebészdoktor nyomban Jókainé kihurokolódása után költözött be a lakásba. A nagyteremből, amely az író dolgozószobája volt, két szobát csináltak. A két új lakó osztokodott meg rajta, pedig *ez lett volna a legjobb hely a Jókai-muzeum számára*. De ilyen nincs. A Jókai-relikviák egy részét a Petőfi-házban őrzik, amely szintén lakóháza volt az írónak, mielőtt az Erzsébet-körutra költözött.

(Mozgalom síremlék fölállítására).

Jókai Mórral szemben hátatlan volt a nemzet, de különösen a főváros. Szóbrát csak három év előtt leplezték le. Sírjára máig se helyeztek maradandó emléket. S mert a hivatalos körök nem törődnek a nagy regényíró százéves születési évfordulójával, maguk a magyar írók és újságírók akarják megszervezni az országos ünnepet, ne-hogy méltatlanul muljon el a nagy nap. Az „Otthon” írók és hírlapírók körének elnöksége elhatározta, hogy országos gyűjtést indít Jókai síremlékére és ezért országos bizottságot alakít a társadalom legelőkelőbbjeiből. Ezzel az aktussal az „Otthon” különös halálának és kegyeletének kíván első elnökével és elkeresztelődjével szemben kifejezést adni. Harminchárom esztendő előtt a kör megalakulásakor Jókai Mór elnökölt. S amikor a megalakulás kimondották, ő indítványozta:

— Nevezük körünket „Otthon”-nak, mert *meleg, kedves otthona kell, hogy legyen minden időben a magyar íróknak, hírlapíróknak és művészeknek*.

De nemcsak a síremlék fölállításának, s a költségek előteremtésének munkájára vállalkozik a magyar újságírók klubja, hanem meg akarja szervezni a centennárium világraszóló, a határokon túlerő ünnepélyét. S van egy kívánsága a hivatalos világgal szemben is. Azt kéri a főváros uraitól, hogy a *Petőfi Sándor-utcával párhuzamos Váci-utcat nevezzék el Jókai Mór-utcának*.

A magyar újságírók nem feledkeznek meg mesterük-ről és magukra vállalják azt a munkát, amelynek elvégzése a hivatalos kulturtényezők feladata volna.

Nádor Jenő.